

УДК 7.012:725.18

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.40>

Привала Валерій Олександрович,

кандидат технічних наук,
доцент кафедри дизайну
Хмельницького національного університету
ORCID ID: 0000-0003-3465-6369
Scopus-Author ID: 57222158902
pva2012hnu@gmail.com

Синиця Ірина Богданівна,

студент кафедри дизайну
Хмельницького національного університету
ORCID ID: 0009-0008-8341-5178
tehnoprostir35@gmail.com

ЕВОЛЮЦІЯ ДИЗАЙНУ ЛАВОК ДЛЯ СУЧАСНОГО ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ

Лавки як елементи міського обладнання відіграють важливу роль у формуванні функціонально організованого та соціально орієнтованого громадського простору. Вони забезпечують можливість короточасного і тривалого відпочинку, сприяють раціональній організації пішохідних маршрутів та підвищують рівень комфорту міського середовища загалом. Наявність лавок у громадських просторах позитивно впливає на інтенсивність та тривалість перебування користувачів у міському середовищі, активізуючи соціальні взаємодії.

З позиції теорії міського дизайну лавки виконують не лише утилітарну, а й просторово-організаційну та естетичну функції. Вони беруть участь у зонуванні території, формуванні композиційних акцентів і візуальної ідентичності простору. Конструктивні особливості, матеріали та форма лавок повинні відповідати архітектурному контексту, кліматичним умовам і принципам сталого розвитку. Особливої уваги потребує ергономічний та інклюзивний підхід до проектування лавок, що передбачає врахування антропометричних параметрів користувачів, вікових особливостей та потреб маломобільних груп населення. У цьому контексті лавки слід розглядати як важливий компонент комплексного підходу до формування якісного та доступного міського простору.

Метою статті є висвітлення можливості систематизації інформації стосовно проектування лавок для міського простору, які різняться за функціональним призначенням, конструктивними особливостями, використаними матеріалами та експлуатаційними характеристиками. В результаті запропоновано систематизацію лавок за їх класами та відповідними підкласами. На основі аналізу історичної ретроспективи та викликів сучасного дизайнерського мистецтва, запропоновано альтернативні варіанти дизайну смарт-лавок, які поєднують традиційну функцію елемента благоустрою з інноваційними технологічними рішеннями, спрямованими на підвищення комфорту, безпеки та функціональності для користувачів.

Ключові слова: *дизайн, історія мистецтва, лавки, наукові дослідження, систематизація, громадський простір.*

Pryvala Valerii, Synyca Iryna. EVOLUTION OF BENCH DESIGN FOR CONTEMPORARY PUBLIC SPACES

Benches as elements of urban furniture play an important role in shaping a functionally organized and socially oriented public space. They provide opportunities for both short-term and long-term rest, contribute to the rational organization of pedestrian routes, and enhance the overall comfort level of the urban environment. The presence of benches in public spaces positively affects the intensity and duration of users' stay in the urban environment, thereby activating social interactions.

From the perspective of urban design theory, benches perform not only a utilitarian function but also spatial-organizational and aesthetic roles. They participate in the zoning of territories, the formation of compositional accents, and the creation of the visual identity of space. The structural features, materials, and forms of benches should

correspond to the architectural context, climatic conditions, and principles of sustainable development. Particular attention should be paid to ergonomic and inclusive approaches to bench design, which involve consideration of users' anthropometric parameters, age-related characteristics, and the needs of people with limited mobility. In this context, benches should be regarded as an important component of a comprehensive approach to the formation of a high-quality and accessible urban space.

The aim of the article is to highlight the possibility of systematizing information on the design of benches for urban spaces, which differ in functional purpose, structural characteristics, materials used, and operational properties. As a result, a classification of benches by their classes and corresponding subclasses is proposed. Based on an analysis of historical retrospectives and the challenges of contemporary design practice, alternative design solutions for smart benches are proposed. These combine the traditional function of urban amenities with innovative technological solutions aimed at enhancing user comfort, safety, and functionality.

Key words: *design, art history, benches, scientific research, systematization, public space.*

Вступ. Створення рекреаційного простору передбачає формування середовища, придатного для комфортного перебування людей незалежно від їхніх фізичних можливостей, що зумовлює необхідність ретельного добору елементів благоустрою. Особливого значення у цьому контексті набуває паркова (ландшафтна) лавка, яка як складова міського середовища вийшла за межі утилітарної функції місця для сидіння та набула статусу важливого елемента міської культури.

На справді, значення лавок для наповнення міського простору є недооціненим. Вони не тільки створюють місця для спілкування, очікування транспорту та короткострокового відпочинку, що покращує сприйняття інфраструктури міста. Сучасні дизайнерські лавки є арт-об'єктами, що гармоніюють із середовищем, наголошують на унікальності локації, допомагають структурувати публічний простір, виділяючи зони для відпочинку, прогулянок чи очікування. Правильне розміщення з урахуванням потреб маломобільних груп населення забезпечує їх комфорт та інклюзивність. Сучасні лавки, що застосовуються у міських і приватних просторах, різняться за функціональним призначенням, конструктивними особливостями, використаними матеріалами та експлуатаційними характеристиками. Вибір конкретного типу лавки визначається умовами її використання, інтенсивністю навантаження, тривалістю експлуатації, а також вимогами навколишнього середовища та архітектурно-ландшафтного контексту.

Виробництво лав почалося у 18 столітті, коли архітектори міської забудови придумали лавки для вулиць, парків, садів. Ці

меблі займали важливе місце в художній культурі того часу, а їх виробництво вимагало серйозного фінансування [1]. Оскільки Париж завжди був всесвітнім центром моди та мистецтва, то і історія міських лавок почалася саме з цього дивовижного міста. Отже, в середині XIX століття, головний архітектор служби архітектури Парижу мосьє Габріель Давьо, отримав важливе доручення: наповнити бульвари та парки новими зручностями та меблями, щоб створити комфортне середовище для мешканців та перехожих. Саме з початку 1860-х років у Парижі з'явилися лавки так званої серії "Давьо" задля створення міського відпочинку більш доступним. Тепер міські мешканці отримали можливість користуватись цими новими оазами для прогулянок і відпочинку, що сприяло їхньому більш активному залученню до міського життя. Розуміння таланту Давьо полягає у витонченості конструкцій його розробок. На відміну від звичних лавок, класичні паризькі варіанти мають подвійну спинку: дві спинки, що спираються одна на одну. Такий дизайн дозволяє сидіти або з одного, або з іншого боку майданчика, створюючи два різні погляди на місто (іл. 1). Чавунні ніжки прикрашені візерунками з рослинних мотивів, що гармонійно поєднуються з деревами на бульварах. Вигин дерев'яних деталей розраховано для максимальної зручності спини, що зробило цю лавку справжнім революційним досягненням у ергономіці свого часу [2].

З часом мода на створення скверів та парків розповсюдилась по всій центральній Європі. Оскільки розробка та виготовлення міських лавок було затратною справою, то

Іл. 1. Міська лавка у стилі «Давьо» в Парижі

до їх виготовлення були задіяні грошові пожертви від заможних містян-меценатів. Як правило, це були успішні фабриканти та власники заводів. Задля визначення такого благочинного внеску у міське облаштування, на лавках розташовували пам'ятні таблички із прізвищем меценату, або на торцевій

стороні ніжки лавки відображали родинний герб або назву підприємства, які належали спонсору проекту (іл. 1).

З часом парки та сквери стали виконувати функцію візитівки того чи іншого міста, і різнилися своїм стилем та витонченістю інтер'єру, що вимагало розробку лавок

а)

б)

в)

г)

Іл. 2. Приклади старовинних лавок різних стилів та історичних епох:

а – лавка етрусків у парку «Монстрів» (Італія); б – лавка у парку «Кинта-да-Регалейра» (Португалія); в – лавка у парку палацу «Алькасар» (Іспанія); г – лавка у парку в «Струберрі Хілл» (Англія)

відповідного дизайну. Тому за два століття історії створення міських лавок, людство отримало десятки варіантів лавок, які різняться своєю формою, дизайном та ціною.

На іл. 2 зображено деякі приклади варіантів дизайнерських рішень для паркових лавок у різні історичні періоди та для різних країн світу. Незважаючи на їх неповторну виразність, ці лавки об'єднують витонченість і національна автентичність [3].

Отже, значний масив інформації, присвячений проектуванню та застосуванню міських лавок, потребує її систематизації з метою оптимізації процесів проектування, виготовлення та впровадження лавок в міський простір. Окрему увагу доцільно приділити розробці сучасних дизайнерських рішень лавок, здатних актуалізувати міські пейзажі та відповідати сучасним вимогам сталого розвитку й інклюзивності. Все це і стало метою даного дослідження.

Матеріали та методи. Як зазначено вище, звичний для всіх елемент облаштування міського простору пройшов довгий шлях еволюції. Лавки перетворюються на арт-об'єкти, інтегруються в існуючі форми і конструкції та їх розвиток триває.

До сучасних міських лавок висувається цілий комплекс вимог, серед яких використання екологічних матеріалів, модульність конструкцій, а також простота форм. Сучасні матеріали для вуличних меблів мають відрізнятися міцністю, екологічністю, простотою в обробці з мінімальною кількістю етапів виробництва, легкістю подальшого обслуговування готового виробу, тривалим терміном експлуатації [3].

Разом з тим, сучасне життя доповнили зазначений перелік вимог ще одним дуже важливим пунктом – інклюзивний підхід до проектування місць відпочинку. При благоустрою місця відпочинку важливо враховувати не лише естетичні, а й функціональні аспекти, що забезпечують рівний доступ. Типові помилки організації лавок для відпочинку наступні: недоступність за висотою, відсутність підлокітників, наявність гострих елементів дизайну, незручне розташування лавки у міському просторі. Насправді лавка

необхідна не лише людям з обмеженою рухливістю, але й літнім людям, яким складно вставати з низьких лавок, вагітним жінкам, батькам із дітьми, людям після травм, просто перехожими, яким потрібна зручна та безпечна зупинка. У зв'язку з цим існують чіткі принципи інклюзивного дизайну лавок, на які варто звернути увагу при проектуванні сучасних міських лавок (табл. 1) [4].

Таблиця 1
Основні вимоги інклюзивності щодо проектування лавок для міського простору

Показник інклюзивності	Рекомендовані параметри
Висота сидіння	45–50 см від поверхні землі
Ширина сидіння	не менше 60 см на одну людину.
Глибина сидіння	40–50 см
Висота спинки	не менше 30 см при
Кут нахилу	в межах 100–110°
Підлокітники	бажано з обох боків, висотою 20–25 см над рівнем сидіння
Вільний простір поруч	не менше 90 см для розміщення крісла-коляски, милиць чи ходунків

Якісний дизайн повинен враховувати потреби різних груп населення, тому буде добрим рішенням встановити різні лавки – зі спинкою, без неї, підвищені, лавки-шезлонги та ін. Це допоможе організувати територію і буде приваблювати молодь, сімейні пари та старших відвідувачів [4].

Результати. На основі аналізу існуючих типів міських лавок [5; 6; 7; 8; 9], до розгляду пропонується їх систематизація (класифікація) за конструкцією, дизайном, призначенням та іншими ознаками (іл. 3).

Як можна бачити з іл.3, поділ лавок виконано за класами та підкласами їх показників та ознак. Тобто, у першій лінії розташовані умовні класи, які визначають місце розташування, зовнішній вигляд, функціональність, конструкційні особливості лавки та матеріали для її виготовлення. В другій лінії наведено перелік ознак, які містяться в межах кожного з класів.

Також, в межах наукових досліджень, до розгляду запропоновано дизайнерські рішення трьох варіантів лавок, які поєднують передові технології та практичність.

Іл. 3. Класифікація лавок для міського простору

В основу розробок покладено концепт створення смарт-лавок, які призначенні не лише для відпочинку, а й для виконання важливих допоміжних функцій: додаткове освітлення у темний час, технічна можливість зарядження гаджетів, надання довідкової інформації, під'єднання до всевітньої мережі, тощо.

Опис смарт-лавки №1 «Хвиля». Дана лавка створена щоб бути комфортною для будь-кого (іл.4). Ергономічна хвилеподібна форма підтримує природну посадку тіла, робить сидіння комфортним і водночас

створює візуальну плавність у просторі. Лавка підкреслює сучасний стиль навколишніх будівель та ландшафту. Вона працює як дизайн-акцент, але не перевантажує простір. Дорослі можуть релаксувати, читати або працювати за телефоном на передній частині лавки (зона №1), поки дитина поруч спокійно сидить (або лежить) чи грається у дальній частині (зона №2). Також в зоні №2 можна покласти сумки або інші речі.

Інтегроване освітлення створює атмосферу ввечірній час і підвищує відчуття безпеки. Смарт-лавочка оснащена сучасними сонячними панелями, які розташовані на зовнішній стороні козирка даної конструкції. Сонячні панелі забезпечують автономне живлення всієї електричної частини лавки: підсвічування, зарядка гаджетів через вмонтовані USB-та Type-C порти, робота мережі Wi-Fi, тощо. Внутрішня сторона козирка виготовляється з скляних декоративних елементів із загартованого (або ламінованого) скла. Хвиляста форма лавки, крім всього, дозволяє розташуватись у горизонтальному положенні людині, яка себе

Іл. 4. Смарт-лавка «Хвиля»

погано почуває через раптове погіршення самопочуття. Вигнута форма та піднята частина конструкції дозволяють не перевантажувати простір і зберігати легкість ландшафтного дизайну.

Каркас лавочки пропонується виготовляти з металевого профілю з оцинкованої сталі або дюраль-алюмінію, які є стійкими до погодних умов та значних механічних навантажень. Сидіння передбачається виготовляти із дошок з твердих видів деревини із захисним покриттям вологостійкого лаку необхідного кольору. Зазначені матеріали для смарт-лавки призначені для тривалого використання на відкритому повітрі та мають сучасний вигляд.

Опис смарт-лавки № 2 «Інтеграл». Головна інноваційна особливість даної лавки – соціально орієнтований дизайн, що забезпечує зручну посадку та вставання (іл.5). Основний акцент зроблено на дизайн ергономіки для всіх вікових груп, а не на демонстрацію сучасних технологій. Дана лавка призначена виключно для сидіння.

Конструкція смарт-лавки має поєднувати геометрію чітко окресленої площини з масивністю конструкції, та орієнтована на комфорт короточасного перебування у громадському просторі. Лавку пропонується виготовляти у вигляді монолітного корпусу з металу (або композитного матеріалу), який об'єднує сидіння, спинку та опорні елементи в єдину жорстку конструкцію. Специфічна форма сидіння полегшує вставання з лавки людям

будь-якого віку та маломобільним користувачам. Сидіння горизонтальні і розраховані на стандартну посадку. Поверхня виконана з дерев'яних дошок, закріплених на жорсткій основі. Підлокітники чіткої геометричної форми створюють додаткову зручність під час сидіння або підведення. Лавка спирається на приховану центральну опору у вигляді циліндричної металевої бази, що забезпечує рівномірний розподіл навантаження. Опора фіксується до бетонної основи. Конструкція стаціонарна з антивандальними властивостями.

Лавка не має зовнішніх сонячних панелей, тому електроживлення забезпечується вбудованим акумуляторним блоком, який заряджається від стаціонарного електропідключення. В нижній бічній частині конструкції розташовані USB та Type-C зарядні роз'єми. Всі електронні елементи приховані та захищені від вологи та механічних пошкоджень.

Опис смарт-лавки №3 «Eco-Flow». Дана лавка поєднує автономне енергозабезпечення, інтелектуальний підігрів сидіння у холодну пору та розумні функції для комфортного короточасного перебування у громадських просторах (іл.6). Лавка оснащена гнучкими монокристалічними сонячними панелями, інтегрованими в аркоподібний дах, який забезпечує самоочищення від опадів (води, снігу, листя) завдяки силі тяжіння та низькому коефіцієнту тертя поверхні, що підтримує чистоту та зручність користування. Для автономної роботи в умовах відсутності

Іл. 5. Смарт-лавка «Інтеграл»

Іл. 6. Смарт-лавка «Eco-Flow»

сонячного світла використовується вбудований акумулятор, який дозволяє лавці функціонувати до 48 годин без підзарядки.

Особливістю концепту є інтелектуальний підігрів сидіння, що автоматично активується за допомогою датчиків температури при показниках нижче +5°C. Це дозволяє забезпечити комфорт користувачів у холодну пору року. Концепт передбачає інтеграцію розумних технологій: вбудований датчик вимірюють вологість та атмосферний тиск; адаптивне освітлення у вигляді LED-підсвітки по низу лавки знизу лавки змінює яскравість залежно від присутності людей (датчики руху), що дозволяє зменшити енергоспоживання. Крім того, вже традиційно до конструкції лаки додано USB-порти із підтримкою швидкої зарядки та вбудована панель бездротової зарядки стандарту «Qi» для підзарядки сучасних мобільних пристроїв.

Каркас лавки пропонується виготовляти з анодованого алюмінію, стійкого до корозії, а сидіння – з термодеревини, яка не деформується під впливом вологи та змін клімату. Лавка поєднує ергономічний дизайн, функціональність для всіх вікових груп та мінімізацію енергоспоживання, при цьому забезпечуючи антивандальний захист та простоту використання.

Всі вище запропоновані варіанти смарт-лавок особливо актуальними в умовах України під час військового стану, оскільки сприяють створенню додаткових комфортних умов під час частих «блек-аутів». Отже їх можна розглядати як технічну компоненту стратегії незламності для мешканців та гостей міст навіть в умовах обмеженого доступу до електроенергії.

Висновки. Таким чином, в результаті досліджень проведено огляд літературних джерел з історії та сучасних перспектив дизайнерського проектування лавок для міського простору. Встановлено, що садово-паркові та міські лавки органічно інтегруються в просторову концепцію території, формуючи її візуальну цілісність, підвищуючи привабливість громадських просторів для мешканців і відвідувачів міста, а також сприяючи покращенню якості міського життя завдяки поєднанню ергономічних характеристик і естетичних властивостей. В результаті виконано систематизацію видів лавок з відповідним розподілом їх на класи та підкласи. Також запропоновано дизайн трьох варіантів сучасних смарт-лавок для їх використання в умовах міського ландшафту. Дані об'єкти є екологічними, ергономічним і корисними не залежно від погоди та пори року.

Література:

1. У якому році вигадали лавочки URL: <https://solaranook.com/why-smart-benches-in-parks-matter-now/> (дата звернення 26.01.2026)
2. Мала історія паризького інтер'єру. URL: <https://www.sortiraparis.com/uk/shcho-vidvidati-v-parizhi-povodzhennia-z-istoriiei/articles/339038-malen-ka-istoria-pariz-kih-mebliv-lavka-dav-o-zaprosenna-do-progulanki-po-parizu> (дата звернення 26.01.2026)
3. Історія лавки. Як лавка змінювала форму та призначення від минулого до сьогодення. URL: <https://urbanism.com.ua/2025/08/27/istoriia-lavky-iak-vona-zmniuvala-formu-ta-pryznachennia-vid-mynuloho-do-sohodennia/> (дата звернення 27.01.2026)
4. Лавки для всіх: інклюзивний підхід до проектування місць відпочинку. URL: <https://urbanism.com.ua/2025/10/27/lavky-dlia-vsikh-inkliuzyvnyj-pidkhid-do-proiektuvannia-mists-vidpochynku/> (дата звернення 22.01.2026)
5. Park Benches from Cervic Environment. Park Benches from Cervic Environment Yeroo smart bench. URL: https://www.yeroogroup.com/yeroo-smart-bench?utm_source/ (дата звернення 11.01.2026)
6. Exploring Smart Bench: Material Properties, Standards, and Industrial Uses. URL: https://www.alibaba.com/product-insights/smart-bench.html?utm_source/ (дата звернення 22.01.2026)
7. Exploring Smart Bench: Material Properties, Standards, and Industrial Uses. URL: https://www.alibaba.com/product-insights/smart-bench.html?utm_source/ (дата звернення 22.01.2026)
8. Exploring Smart Bench: Material Properties, Standards, and Industrial Uses. URL: https://www.alibaba.com/product-insights/smart-bench.html?utm_source/ (дата звернення 22.01.2026)

References:

1. SolarANook (2024). U yakomu rotsi vyhadaly lavochky [Why smart benches in parks matter now]. Retrieved January 26, 2026, from <https://solaranook.com/why-smart-benches-in-parks-matter-now/>
2. Lavky Parizhu (2023) Mala istoriia paryzkoho inter'ieru [A Short History of Parisian Interior]. Retrieved January 26, 2026, from <https://www.sortiraparis.com/uk/shcho-vidvidati-v-parizhi/povodzhennia-z-istoriieu/articles/339038-malen-ka-istoria-pariz-kih-mebliv-lavka-dav-o-zaprosenna-do-progulanki-po-parizu>
3. Istoriiia lavky (2025). Yak lavka zminiuvala formu ta pryznachennia vid mynuloho do sihodennia [How the bench has changed its form and purpose from the past to the present]. Retrieved January 27, 2026, from <https://urbanism.com.ua/2025/08/27/istoriia-lavky-iaak-vona-zminiuvala-formu-ta-pryznachennia-vid-mynuloho-do-sohodennia/>
4. Lavky dlia vsikh (2025) Inkluzyvnyi pidkhid do proiektuvannia mistv vidpochynku [Benches for everyone: an inclusive approach to designing recreation areas]. Retrieved January 22, 2026, from <https://urbanism.com.ua/2025/10/27/lavky-dlia-vsikh-inkluzyvnyj-pidkhid-do-proiektuvannia-mistv-vidpochynku/>
5. Park Benches (2024). Park Benches from Cervic Environment Yeroo smart bench. Retrieved January 11, 2026, from https://www.yeroogroup.com/yeroo-smart-bench?utm_source/
6. Smart Benches (2024). Why Smart Benches In Parks Matter Now. Retrieved January 22, 2026, from https://solaranook.com/why-smart-benches-in-parks-matter-now/?utm_source/
7. Exploring Smart Bench (2025). Material Properties, Standards, and Industrial Uses. Retrieved January 22, 2026, from: https://www.alibaba.com/product-insights/smart-bench.html?utm_source/
8. Exploring Smart Bench (2024). Material Properties, Standards, and Industrial Uses. Retrieved January 22, 2026, from: https://www.alibaba.com/product-insights/smart-bench.html?utm_source/

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)